

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.11, november 2017

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Steen Tullberg

Tilsyn ved dr.theol. K.E. Bugge

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Kundgiørelse om Grundtvigs Danske Høiskole”

ved Henrik Yde

Indhold

- 1 Marielyst 1859
- 2 Grundtvigsk vrede
- 3 Kundgiørelse om Grundtvigs Danske Høiskole
- 4 Anvendt litteratur
 - 4.1 Trykt
 - 4.2 Utrykt

1 Marielyst 1859

Den 24. juli 1859 kunne man læse en usigneret meddelelse i *Dansk Kirketidende*, hvori det hed:

Til første November tager Undervisningen paa Grundtvigs Høiskole sin Begyndelse under Kand. *Groves* Ledelse. Dens Formaal er at oplyse de Unge om Menneskelivet, som det har rørt sig og endnu rører sig, først og fremmest her i vort Fædreland, ved at gjøre dem bekendte med vor Historie og vort Modersmaal og ved Siden deraf at meddele dem anden nyttig Kundskab f. Ex. om vort Land og vore Naturforhold. (Westerberg 1859)

Den lille opsats fortsatte med oplysninger om praktiske forhold i forbindelse med tilmelding til kurset. Om højskolen, se [indledning til Grundtvigs taler på Marielyst](#).

I foråret var 1859 præsten og redaktøren C.J. Brandt fratrådt efter tre års virke som Grundtvigs Højskole Marielysts første forstander. Hans efterfølger som forstander blev cand.theol. Carl F. Grove, der kom til at lede skolen i de næste 31 år.

2 Grundtvigsk vrede

Uden at vide hvem der var forfatter til meddelelsen i *Dansk Kirketidende*, reagerede Grundtvig allerede dagen efter med et hvast brev til den nytiltrådte Grove:

Hr. Candidat Grove!

I sidste Kirketidende ser jeg noget om Højskolen paa Marielyst, som jeg ikke ved hvad er, men hvis det er et Uddrag af en sket Kundgjørelse fra Dem eller fra Bestyrelsen, da skal jeg bede Dem sende mig selve Kundgjørelsen, og hvis det indrykkede, som dog næppe er troligt, skal være Kundgjørelsen selv, da var det et Misgreb, som vi maatte skynde os med at gjøre godt, før det havde gjort Indretningen maaske ubodelig Skade.

Kundgjørelsen maa nemlig, langt fra at holdes saa løs og ubestemt, [... melde,] at Maalet hvortil vi stræbe, er at give de unge Mennesker en folkelig og borgerlig Dannelse, som kan gavne og glæde dem i hvilken (som) helst Livsstilling og hvilke daglige Sysler de end skal drive. Derhos maa det udtrykkelig siges, at her læres ingen fremmede Sprog, men at der lægges særdeles Vind paa, at de unge Mennesker baade ved mundtlig Øvelse og Læsning i gode danske Bøger kan komme til med Lethed at udtrykke deres Tanker baade mundtlig og skriftlig paa vort danske Modersmaal, og at de lære at kjende Fædrelandet, dets Historie, Natur, Tilstand og Indretninger bedre end sædvanlig.

Hvis nu en Kundgjørelse, som tillige med det økonomiske indeholder dette tydelig, ikke endnu er udgaaet, beder jeg Dem snarest muligt at opsætte en saadan og sende mig den til Gjennemsyn *før* den udgives. [...] (Grundtvig 1926, bind 2, s. 606f., brev af 25. juli 1859.)

Forfatteren til den lille meddelelse var imidlertid ikke Grove, men Jens Westerberg, medlem af skolens tre mand store arbejdende bestyrelse.

Læs mere

Steen Johansen påstod fejlagtigt i *Bibliografien* bd. 3., s. 236, at Grove var forfatteren. Johansen rettede i 1958 selv fejlen i *Registrant over N.F.S. Grundtvigs papirer*, oplysningerne om fasc. 532.

Men hvem der nu end havde indrykket meddelelsen, så holdt både bestyrelse og forstander efter Grundtvigs brev sig til de mere ydmyge roller som administratorer og overlod det helt til Grundtvig at formulere skolens mål. I *Dansk Kirketidende* 23. oktober 1859, dvs. en uge før kursusstart, oplyste skolen således igen om de praktiske forhold i forbindelse med kursustilmelding, men undlod at skrive noget som helst om skolens program.

3 Kundgjørelse om Grundtvigs Danske Høiskole

Et sådant program blev til gengæld slået eftertrykkeligt fast af Grundtvig selv, som lod sin egenhændige "Kundgjørelse om Grundtvigs Danske Høiskole" trykke og optrykke

adskillige steder, idet han – som han meddelte Grove i brev af 13. august (Grundtvig-arkivet fasc. 436) – personligt havde sendt den til redaktørerne af dagbladet *Fædrelandet*, ugebladet *Dansk Kirketidende*, hvor det hele jo var begyndt, og endelig til det grundtvigske tidsskrift *Budstikken*, som udgik fra Haderslev i Slesvig. Og hvis nogen skulle have overset den, lod Grundtvig den endelig også udgive som særtryk. Senest lod han den optrykke 1872 i *Smaaskrifter om den historiske Høiskole*. Den udkom få uger før Grundtvigs død og var tilrettelagt og udgivet af Grove.

Dermed er “Kundgiørelse om Grundtvigs Danske Høiskole” højst sandsynligt det af Grundtvigs højskoleskrifter, som i hans levetid udkom i det største antal eksemplarer. Men bortset fra Steen Johansens omtale af den lille artikel i *Bibliografien*, synes den ikke at have været genstand for behandling i den videnskabelige litteratur om Grundtvigs højskoletanker.

4 Anvendt litteratur

4.1 Trykt

- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- Boisen, Fr. (red.) (1859) *Budstikken*. Haderslev.
- Brandt, C.J. (red.) (1859) *Dansk Kirketidende*. København.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4. København.
- Ploug, Carl (red.) (1859) *Fædrelandet*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1872) *Smaaskrifter om den historiske Høiskole*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig*, bind 2. København.
- *Registrant over N.F.S. Grundtvigs papirer* (1957-1964).
- [Westerberg, Jens] (1859) “Grundtvigs Høiskole paa Marielyst” i *Dansk Kirketidende* 24. juli 1859, spalte 479f. København.

4.2 Utrykt

- Brev fra Grundtvig til Carl F. Grove af 13. august 1859, Grundtvig-arkivet fasc. 436.